

Концептуальні засади міжнародного співробітництва у боротьбі з незаконним обігом наркотичних та психотропних речовин.

Каріна Пономар

У статті розглядається питання незаконного обігу наркотичних та психотропних речовин. Надану характеристику Плану дій по зміцненню міжнародного співробітництва в боротьбі із відмиванням коштів від продажу наркотичних речовин, їхнього вживання та збуту.

The article researches the issue of illegal traffics in narcotic and psychotropic substances. It characterizes the Action Plan to strengthen international cooperation in the fight against money laundering from the sale of drugs, drug's use and its distribution.

Актуальність теми. Міжнародна боротьба з незаконним обігом наркотиків – одна з найбільш зловбодених транснаціональних проблем. Масштаби незаконного обігу наркотиків в даний час значні, а отримувані від такої діяльності фінансові кошти настільки великі, що існує загроза для економіки і безпеки багатьох країн Азії і Латинської Америки, правоохоронні органи яких безсилі що-небудь зробити. Лєвова частка в незаконному обігу наркотиків належить міжнародного злочинного синдикату, який сконцентрував у своїх руках сотні мільярдів доларів.

Річний обсяг прибутків від незаконної торгівлі наркотиками вийшов на друге місце у світі після торгівлі зброєю, випередивши торгівлю нафтою. Це дозволяє наркомафії все активніше втручатися в політичне та економічне життя багатьох країн. Не одна країна не може розраховувати на успіх у боротьбі з наркомафією без широкого міжнародного співробітництва. [2]

Тому спільні дії з розв'язання проблеми боротьби з незаконним обігом наркотиків у світовому масштабі є нагальним питанням, що вимагає комплексного і збалансованого підходу.

Метою цієї статті є виявити і проаналізувати основні тенденції міжнародного співробітництва у сфері боротьби із незаконним обігом наркотичних та психотропних речовин, а також визначити механізми та засоби такого співробітництва.

Аналіз міжнародних правових норм свідчить про тенденцію до встановлення міжнародним співтовариством більш жорстких та дієвих заходів для подолання наркотизму – від встановлення міжнародного контролю за правомірним розподілом і використанням наркотичних засобів до постійного контролю за їх незаконним обігом і "відмиванням" коштів, одержаних від незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин. [5]

Ефективне міжнародне співробітництво з правових питань, в першу чергу щодо екстрадиції, взаємної правової допомоги, конфіскації доходів від незаконної діяльності та здійснення контролюваних поставок, є передумовами успішної боротьби проти незаконного обігу наркотиків. Без досягнення адекватного рівня співпраці у зазначених сферах важко вести розмову про забезпечення належної імплементації положень відповідних міжнародних конвенцій з протидії наркоманії і, в першу чергу, Конвенції ООН 1988 р. як відомо, спеціальна сесія Генеральної Асамблеї ООН одностайно схвалила ряд резолюцій, зокрема, План дій по зміцненню міжнародного співробітництва в боротьбі із світовою проблемою наркотиків. [4]

План дій заснований на цілях і принципах Статуту Організації Об'єднаних Націй і міжнародного права, в тому числі таких, як повага суверенітету і територіальної цілісності держав, невтру-

ПОНОМАР Каріна,

викладач кафедри міжнародного права і порівняльного правознавства Київського міжнародного університету.

чання у внутрішні справи держав, повага прав людини та основних свобод і принципів Всезагальної декларації прав людини.

Він дозволяє застосовувати гнучкі підходи, які відображують соціальні, культурні, релігійні і політичні відмінності, і в ньому визнається, що в різних країнах зусилля, що спрямовані на скорочення попиту на незаконні наркотики, знаходяться на різноманітних стадіях здійснення.

У Плані дій визнається прогрес у скороченні попиту на засоби, які є предметом зловживання. Такі програми повинні мати комплексний характер і сприяти налагодженню співробітництва між зацікавленими сторонами, передбачати широкий діапазон відповідних практичних заходів, сприяти охороні здоров'я і соціальному благополуччю окремих осіб, сімей і суспільств, а також зменшувати негативні наслідки зловживання наркотиками для окремих осіб і суспільства в цілому. [6]

У Політичній декларації визначені цілі та завдання, які включають:

а) протидію незаконному виготовленню та обігу стимуляторів амфетамінового ряду і їх прекурсорів, а також зловживання ними (пункт 13), утворення або зміцнення національного законодавства і програм, спрямованих на здійснення Плану дій по боротьбі з незаконним виготовленням і обігом стимуляторів амфетамінового ряду і їх прекурсорів, а також зі зловживанням ними (резолюція S – 20/4 A Генеральної Асамблеї);

б) попередження витоку психотропних речовин, включаючи синтетичні наркотики, а також – прекурсорів (пункт 14): викорінення або суттєве скорочення державами до 2008 року незаконного виготовлення, збуту та обігу психотропних речовин, включаючи синтетичні наркотики;

в) боротьбу з відмиванням грошей (пункт 15): прийняття державами національних законодавств і програм по боротьбі з відмиванням грошей відповідно до положень Конвенції Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року, а також – заходи по боротьбі з відмиванням грошей, прийнятих Генеральною Асамблеєю на її XX спеціальній сесії (резолюція S – 20/4 D Асамблеї);

г) заходи, спрямовані на розширення співробітництва в правоохоронній галузі (пункт 16): сприяння розвитку багатостороннього, регіонального, субрегіонального та двостороннього співробітництва між судовими і правоохоронними органами в боротьбі зі злочинними організаціями, які беруть участь у здійсненні злочинів, пов'язаних з наркотиками, і в суміжній злочинній діяльності, відповідно до заходів, спрямованих на розширення співробітництва в правоохоронній галузі, прийнятих Генеральною Асамблеєю на її XX спеціальній сесії (резолюція S – 20/4 C Асамблеї), а також – огляд здійснення державами цих заходів і, в разі необхідності, їх вдосконалення;

д) скорочення незаконного попиту на наркотики (пункт 17): включення в національні програми і стратегії положень, викладених у Декларації про керівні принципи скорочення попиту на наркотики (резолюція S – 20/3 Генеральної Асамблеї); розробка спільно з Програмою Організації Об'єднаних Націй по міжнародному контролю над наркотиками практичних стратегій для надання допомоги у виконанні Декларації про керівні принципи; здійснення нових і більш досконалих стратегій і програм у галузі скорочення попиту на наркотики в тісному співробітництві з органами охорони здоров'я, соціального забезпечення і правоохоронними органами; а також досягнення до 2008 року відчутних результатів, які піддаються оцінці у галузі скорочення попиту;

е) План дій по налагодженню міжнародного співробітництва в справі скорочення обсягів посівів незаконних наркотикомістких культур і сприяння альтернативному розвитку (пункти 18 і 19): розробка, спільно з ЮНДКП, стратегій, направлених на викорінення або істотне скорочення до 2008 року незаконного культивування кокаїнового куща, каннабісу і опійного маку відповідно до плану дій з налагодження міжнародного співробітництва у справі викорінення незаконних наркотикомістких культур і сприяння альтернативному розвитку, прийнятим Генеральною Асамблеєю на її двадцятій спеціальній сесії (резолюція S – 20/4 E Асамблеї). [3]

Таким чином, як бачимо, чітко простежується збільшення кількості та різноманітності заходів, що розробляються міжнародними організаціями для протидії розповсюдженню наркотизму.

Висновки. Аналіз міжнародних документів дозволяє виділити два основні напрями політики попередження поширення наркотиків та їх немедичного вживання:

1. Рішуча, жорстка боротьба з незаконним розповсюдженням наркотиків та їх нелегальним ринком.

2. Гуманізація ставлення до осіб, що страждають на наркоманію. [1]

Отже, міжнародне співробітництво не буде ефективним без визначених загальних принципів, яких мають дотримуватися всі учасники. Тому положення міжнародних документів чітко регламентуються і національними законодавствами країн, що підписали Конвенції. Сучасна міжнародна політика визначається наведеними угодами, що впливають на національну політику держав у цій

галузі. Наркобізнес є міжнародною проблемою, а також враховуючи швидкі інтеграційні процеси, руйнування ідеологічних перешкод, відкритість кордонів, необхідність міжнародного співробітництва і взаємодії країн у боротьбі з нелегальним обігом наркотичних засобів не викликає сумніву.

1. Бандурка С.А., Слинко С.В. Наркомафия: уголовно – правовые средства борьбы: Учеб. пособие. – Х.: РИФ «Арсис, ЛТД», 2001. – С. 319.

2. Музика А.А. Відповідальність за злочини у сфері обігу наркотичних засобів. – К.: Логос, 1998. – С. 225.

3. ООН. Экономический и Социальный Совет. Комиссия по наркотическим средствам. Руководящие принципы представления докладов об осуществлении Всемирной программы действий и о последующих мерах по выполнению решений двадцатой специальной сессии Генеральной Ассамблеи. – Вена, 1999. – С. 4.

4. ООН. ЭИСС. Комиссия по наркотическим средствам. Руководящие принципы представления правительствам докладов об осуществлении всемирной программы действий и о прогрессе в отношении реализации целей и задач на 2003 и 2008 годы. – Вена, 1999 – С. 3.

5. Селиванов М.П., Хруппа М.С. Антинаркотичне законодавство України. Історія, теорія, коментар. – К., Юрінком, 1997. – С. 351.

6. Экономический и Социальный Совет. Комиссия по наркотическим средствам. Сокращение незаконного спроса на наркотики. – Вена, 1999. – С. 18.